

List generálneho predstaveného Spoločnosti Ježišovej o Ignaciánskom roku 2021 – 2022

Milí bratia,

v roku 1521, keď sa Ignác uzdravoval vo svojom rodnom dome v Loyole zo zranenia, ktoré mu poškodilo nohu v bitke pri Pamplone, spôsobil Boh jeho obrátenie a nasmeroval ho na cestu do Manresy. Spolu s našimi priateľmi a celou Cirkvou si chce univerzálna Spoločnosť pripomenúť tento mimoriadny okamih, keď Duch Svätý inšpiroval Ignáca z Loyoly, aby sa rozhodol nasledovať Krista. Chceme prehĺbiť naše poznanie jeho pútnickej cesty a „vyťažiť z nej ovocie“. Na tento úmysel sa 20. mája 2021 otvorí Ignaciánsky rok (výročie zranenia v Pamplone). Zakončí sa 31. júla 2022. Jeho ústredným bodom bude 12. marec 2022 pri príležitosti 400. výročia svätorečenia Ignáca a Františka Xaverského, Terézie Ježišovej, Izidora Labradorského a Filipa Neriho. Je tiež mojím zámerom obvyklým spôsobom zvolať 71. kongregáciu prokurátorov. Uskutoční sa v Loyole (Španielsko) od 16. do 22. mája 2022. Budú jej predchádzať osemdňové exercície pre členov kongregácie. Navrhujem oficiálne zvolať 71. kongregáciu prokurátorov 15. januára 2021, aby sa provinčné kongregácie ukončili do 15. decembra 2021. Je mojím želaním, aby sme uprostred Ignaciánskeho roka počuli Pánovo volanie a umožnili sme mu, aby nás obrátil, keď sa budeme inšpirovať osobnou skúsenosťou Ignáca. O svojej rekonvalescencii v Loyole (1521 – 1522) nám Ignác vo svojej autobiografii hovorí: „Môj brat a všetci ostatní domáci podľa zovňajška spozorovali premenu, ktorá sa odohrala v mojej duši.“ (*O sebe*, 10) „Mali tušenie, že chcel vykonať veľkú zmenu.“ Už v Manrese sa Ignác pýta: „Aký je to život, ktorý teraz začíneme?“ (*O sebe*, 21). Neskôr, spoznávajúc tento nový život, Ignác v autobiografii hovorí, že prišiel do bodu, že vidí „všetko novým spôsobom.“ (*O sebe*, 30). Univerzálne apoštolské preferencie Spoločnosti Ježišovej na roky 2019 – 2029 potvrdili volanie po osobnom, komunitnom a inštitucionálnom obrátení, ktoré je potrebné pre našu väčšiu duchovnú a apoštolskú slobodu a prispôsobivosť. Využime túto možnosť, aby Boh zmenil naše životné poslanie v súlade s jeho vôľou. Keď Ignác prichádza do Manresy, túži vykonať púť do Svätej zeme a prechádza duchovnou cestou každého obrátenca, ktorý hľadá Boha. To platí aj pre nás dnes. Preto aj motto našich osláv znie: „Vidieť všetky veci novým spôsobom v Kristovi.“ Zvýrazňuje to, že tento rok je aj vhodným časom, aby sme boli „obnovení“ samotným Pánom. Duchovné cvičenia, ktoré pútnik začína zostavovať, sa stávajú jedným z najdôležitejších ovocí jeho pretrvávajúceho obrátenia, dedičstvo pre celé ľudstvo a osobitný nástroj na ukáza-

nie cesty k Bohu. Keď pápež František potvrdil univerzálne apoštolské preferencie, zdôraznil, že „predpokladajú ako základnú podmienku osobný vzťah jezuitu k Pánovi a komunitný život modlitby a rozlišovania“.¹ Chudoba, ktorú si Ignác osvojil, ako aj jeho osobné priateľstvo s chudobnými a pomoc, ktorú im poskytoval, je jedným z hlavných znakov zmeny v jeho živote. Som presvedčený, že toto je jedno z najnaliehavejších volaní pre Spoločnosť Ježišovu našich čias a je to jasné pozvanie priblížiť sa k Pánovmu spôsobu života. Ignaciánsky rok 2021 – 2022 bude pre nás osobitnou príležitosťou počuť volanie chudobných, marginalizovaných a tých, ktorých dôstojnosť nebola rešpektovaná vo všetkých rozličných sociálnych a kultúrnych okolnostiach, v ktorých žijeme a pracujeme. Je to načúvanie, ktoré pohýna naše srdcia a povzbudzuje nás, aby sme sa priblížili k chudobným, aby sme ich sprevádzali na ich ceste hľadania spravodlivosti a zmierenia. Aspektom nášho obrátenia, na ktoré nás duch pozýva tento rok, je spoločne rozlíšiť, ako môžeme prehĺbiť náš sľub chudoby. Týmto spôsobom sa môžeme priblížiť k životnému štýlu Ignáca a prvých spoločníkov, vo vernosti charizme, ktorú dostali a ktorú si želáme pre Spoločnosť. Spoločnosť Ježišova vychádza vo svojej podstate z Ignácových skúseností, ktoré si v Ignaciánskom roku 2021 – 2022 pripomenieme. Dáva nám to dobrú príležitosť spoznať naše duchovné korene, duchovný prameň, ktorý nás tak mnohorako a na mnohých miestach živí a udržuje. Chceme prehĺbiť a obnoviť našu vlastnú vnútornú slobodu a naše sily pre *magis* na otvorenie sa novým a obohacujúcim perspektívam. To môže prísť cez sprevádzanie mladých ľudí, z nádeje, ktorá nás pohýna zúčastniť sa na spoločnom úsilí o uzdravenie rán prírody a pripravuje lepší svet pre nadchádzajúce generácie. Povzbudzujem všetky konferencie vyšších predstavených, provincie a regióny, aby čo najužšie spolupracovali s našimi spoločníkmi v poslaní a s entuziazmom slávili spomienku obrátenia nášho zakladateľa „otca a učiteľa Ignáca“ (*Padre Maestro Ignacio*). Táto udalosť je pre nás príležitosťou poznať, milovať a nasledovať Pána vo všetkých veciach. Z generálnej kúrie budeme podporovať tieto snahy osobitne cez komisiu, ktorú som na tento účel ustanovil. Na príhovor otca Ignáca nech je Mária, Naša Pani Ukazovateľka cesty, našou sprievodkyňou na ceste obrátenia. Nech sme inšpirovaní mať otvorené srdce, ktoré potrebujeme pre prijatie Ducha Svätého, ktorý nás chce obdarovať duchom odvahy.

Arturo Sosa SJ

generálny predstavený

Rím, 27. september 2019

Výročie vydania buly *Regimini militantis Ecclesiae*

---

¹ List Svätého Otca Františka, 6. február 2019. In: *Žvesti* 2/2019, s. 8

Česká provincie
Tovaryšstva Ježíšova

SPOLOČNOSŤ JEŽIŠOVA
Slovenská provincia

SPOLOČNÝ LIST PROVINCIÁLOV K IGNACIÁNSKEMU JUBILEJNÉMU ROKU

Členom obidvoch provincií

Praha – Bratislava, 30. apríla 2021

Milí spolubratia,

páter generál Arturo Sosa vyhlásil listom zo dňa 27. septembra 2019 jubilejný rok sv. Ignáca (20. máj 2021 – 31. júl 2022), ku ktorému sa pripájame aj my, provinciáli Českej a Slovenskej provincie Spoločnosti Ježišovej.

Pripomíname si v ňom 500. výročie obrátenia sv. Ignáca a 400. výročie svätorečenia Ignáca z Loyoly a Františka Xavérskeho. Inšpirovaní osobnou skúsenosťou obrátenia pútnika Ignáca chceme aj my prijať pozvanie na našu osobnú konverziu, na konverziu našich komunít, inštitúcií a apoštolských diel. V duchu impulzov nášho generálneho predstaveného k jubilejnému roku chceme okrem konverzie uvažovať aj o podobe našej chudoby a podpore povolání.

Podľa vzoru sv. Ignáca, aby sme všetky veci videli v novosti Krista, naša Spoločnosť, ako dedička charizmy svojho zakladateľa, vyjadrila svoju identitu súčasným jazykom v podobe Univerzálnych apoštolských preferencií. Páter generál vyjadril túžbu, aby jadrom našej konverzie bolo osvojenie si stanovených preferencií, akési vnútorné zjednotenie sa s ich obsahom.

Pozýva nás zároveň, aby sme pre lepšie ovocie jubilejného roka spojili svoje sily ako jedna veľká ignaciánska rodina. V slávení jubilejného roka nachádzame nový impulz v procese spájania našich provincií, ktorý nie je jednoduchý ani ľahký. Naším spoločným textom chceme vyjadriť zodpovednosť za dielo spájania našich provincií. Kiež nám na tejto ceste zjednocovania pomáhajú naši jezuitskí svätci, priatelia, ktorí už prežívajú v nebi plnú radosť a jednotu s Pánom.

Svätému Ignácovi veľmi záležalo na jednote v Spoločnosti Ježišovej a starostlivo rozlišoval, čo je v danej chvíli magis. Silu a poznanie čerpal z prameňa ukrytého v hĺbinách Pánovho Srdca. Tento duchovný nástroj rozlišovania odovzdal aj nám. Ak ho budeme používať a zostaneme zakotvení v Pánovom Srdci, ono si nás obháji.

V spojení s našou Paňou a nebeskými priateľmi sa v tomto jubilejnom roku modlime: Chválimo ťa, večný Pane, a ďakujeme ti, že nás miluješ a si vládcom náš-

ho srdca. Celkom sa ti znovu odovzdávame, bezhranične ti dôverujeme a radujeme sa z prítomného okamihu, že môžeme byť s tebou. Maranatha, príď, Pane Ježišu!

Prajeme všetkým ziskanie mnohých Božích milostí v tomto jubilejnom roku.

Pán vám
žehnaj!

P. Petr Prádka SJ
provinciál BOH

P. Jozef Šofranko
provinciál SVK

1. KAPITOLA

Spoločnosť Ježišova v historických obdobiach

Sto rokov Spoločnosti Ježišovej na Slovensku

Nasledujúci príspevok je úvodom publikácie o storočnici apoštolského pôsobenia Spoločnosti Ježišovej na Slovensku. Povojnová história jezuitov z rokov 1918 – 1920 je poznačená spoločenskými udalosťami, ktoré vznikom Česko-Slovenska dostali nový spád a nové témy pre kresťanov v tomto geografickom priestore. Jezuiti žili s veriacim ľudom v náročných okolnostiach hospodárskej krízy, dvoch totalitných režimov i spoločenskej a náboženskej obnovy, ktoré znova podnecovali hľadať cestu k sebe a pomáhať, aby vzklíčil, rástol a dozrieval duch viery. Sú to dejiny konkrétnych ľudí, konkrétnych spoločenstiev a komunít usilujúcich sa o hľadanie i priblíženie Božieho kráľovstva v konkrétnych historických podmienkach a životných okolnostiach.

Spoločnosť Ježišova vo svojom vzniku a obnove

Podnet na vznik Spoločnosti Ježišovej dal sv. Ignác z Loyoly, keď sa so šiestimi spoločníkmi v roku 1534 v Paríži rozhodli zasvätiť svoje životy v službe Bohu a ľuďom. Ich zámer schválil pápež Pavol III. a v septembri 1540 potvrdil ich spoločenstvo. Mladé spoločenstvo si želalo pracovať na obnove a šírení katolíckej viery. S pribúdajúcimi rokmi sa jezuiti rozchádzali pracovať do celého sveta. Pomery v Európe z konca 18. storočia si vynútili v roku 1773 zrušenie jezuitov pápežom Klementom XIV. Novším rozhodnutím pápeža Pia VII. bola v roku 1814 rehoľa a znovu obnovená. Rehoľa uvádzala do života svoju charizmu duchovnými cvičeniami, ľudovými misiami, rôznymi typmi škôl, prácou v spoločenstvách a spolkoch i misionárskou činnosťou v zámorí.

V roku 1853 sa jezuiti vrátili aj do Uhorska, kam už raz prišli v roku 1561. Opäť začínali v Trnave, kde začali vyučovať na arcibiskupskom gymnáziu, a 22. mája 1853 prijali od arcibiskupa Jána Scitovského trnavský trinitársky kostol s príľahlým rehoľným domom. V nasledujúcom roku 1854 prevzali v Bratislave Kostol Najsvätejšieho Spasiteľa a v budove tamojšieho kolégia sa postupne sformovala dvadsaťštyričlenná komunita Spoločnosti Ježišovej. Po siedmich rokoch sa ukázali vhodné podmienky na zriadenie filozofického inštitútu zameraného na prípravu mladých rehoľníkov na kňazstvo. Jezuiti nekládli vo formácii dôraz na tvrdú životosprávu pre osobné posväcovanie, ale na aktívnu činnosť, ktorá sa rozvíjala v duchu rehoľnej charizmy. Pátri podporovali evanjelizáciu v malých skupinách a v spolkoch. V Bratislave to boli predovšetkým nemecké a maďarské spolkové skupiny a v Trnave zase slovenské. V roku 1893 páter Ľudovít Molnár SJ založil mariánsku kongregáciu, ktorá sa po čase rozrástla až na sedem skupín. V Trnave viedol Bratstvo Najsvätejšieho Srdca Ježišovho páter Alojz Daubner SJ. Koncom 19. storočia od-

chádza do misií na Dolnú Zambezi (dnes Mozambik) páter Štefan Zimmermann (1887) pôvodom zo Smolníka a o rok neskôr odišiel rehoľný brat Jakub Longa SJ do Austrálie. Po skončení austrálskej misie brat Longa pracoval do konca života

Kostol Najsvätejšej Trojice a dom Spoločnosti Ježišovej v Trnave

(† 1937) v Severnej Rodézii (dnes Zambia). Povodie africkej rieky Zambezi bude v 20. storočí miestom účinkovania ďalších slovenských misionárov z jezuitskej rehole (Štefan Búran, Gajdoš, Andrej Perdík, Pavol Baján, Jozef Švec, Štefan Smržík). Na území Slovenska prehlbovali jezuiti ducha viery ľudovými misiami. Ich mediálny apoštolát tkvel v rozširovaní letákov, kníh a najmä vo vydávaní časopisu *Posol*, ktorý v roku 1898 prevzali od farára Michala Meliška z Veľkých Levár. Štyri roky časopis redakčne viedol páter Andrej Kubina SJ a po ňom v redaktorskej práci pokračovali Ján Alojz Daubner SJ (1909) a Pavol Silvester SJ až do roku 1919.

Generálny predstavený Spoločnosti Ježišovej Franz Xaver Wernz oddelil v roku 1909 od Rakúskej provincie územie Uhorska a vytvoril preň osobitnú provinciu. Filozofický inštitút sa z Bratislavy odsťahoval do Rakúska. Pastoračná práca jezuitov sa na Slovensku sústredila najmä na ľudové

misie. Keď do života spoločnosti vtrhla prvá svetová vojna, narukovali z jezuitov pátri Ludovít Eiselle, Rudolf Mikuš, Vendelín Javorka a bratia Jozef Kyselica, Ján Lošonský, Jozef Drobný, Ján Kalina i niekoľkí novici. Páter Vendelín Javorka sa vrátil z východného frontu s ocenením vtedajšieho ministerského predsedu Štefana Tizsu. Na Balkáne pracoval pri vojenskom súde Ján Kalina, ktorý zachraňoval pred nespravodlivými rozsudkami vojnovej logiky nie zbraňou, ale súdom ducha.

1919 – Slovenskí jezuiti v Česko-Slovenskej viceprovincii Skromné začiatky

Prvá svetová vojna sa skončila. Rakúsko-uhorská monarchia sa rozpadla. U jezuitov tiež došlo k novému usporiadaniu provincií zohľadňujúcemu novovzniknuté štáty. Slovenské komunity v Bratislave a v Trnave boli vyčlenené z Maďarskej provincie a pripojené k šiestim českým komunitám. Novú Československú viceprovinciu tvorilo 153 jezuitov a 8. decembra 1919 dostala svojho predstaveného. Viceprovinciálom nového jezuitského celku sa stal páter Leopold Škarek.

Väčšina jezuitov, ktorí na Slovensku dovtedy pracovali, mala maďarský alebo rakúsky pôvod. Vzniku nových územných celkov rehole predchádzali diskusie a zisťovanie, kto a kde by chcel pracovať a byť zadelený. Trnavský rektor a nastupujúci nový maďarský provinciál Eugen Somogyi povzbudzoval pre prácu na Slovensku pátrov Rudolfa Mikuša, Vendelína Javorku, Ludovíta Eiselleho, ktorí si napokon Československú viceprovinciu aj zvolili. Po listovom povzbudzovaní pražského provinciála sa z Bosny vrátil na Slovensko aj Ján Králiček.

Z mladých študujúcich jezuitov – školastikov v procese formácie – si rehoľnú prácu na Slovensku zvolili Koloman Grieger, Viktor Šichta, Jozef Jurek. Dovtedajšie štúdiá v Poľsku ukončili a od akademického roku 1920/21 pokračovali v štúdiách na teológate v Innsbrucku. Novici, ktorí si vybrali Maďarskú provinciu, odišli v priebehu roku 1920 s magistrom novicov Ludovítom Müllerom do Szegedu. V Trnave sa zriadil česko-slovenský noviciát. S novicmajstrom Václavom Wirsigom doň prišli aj novici z Velehradu. Zo slovenských novicov si pôsobenie na Slovensku vybrali Jozef Weiss-Nägel (neskorší provinciál Jurovský), Jozef Lackovič a z rehoľných bratov Jozef Revaj, Ján Kyselica, Augustín Marko. Viacerí jezuiti slovenského pôvodu, odchovaní maďarským vlastenectvom, sa v neskorších rokoch ešte vracali na Slovensko. František Zborovský z Prešova opakovane navštevoval Ružomberok, kde ho novici so záujmom počúvali, keď hovoril šarišským nárečím. František Polónyi sa rád vracal aj medzi rodinných priateľov na slovenskú stranu, kde v reholi mal aj svojho brata Štefana. Územné delenie medzi nové provincie i výber personálnej destinácie sa nezaobišli bez nepríjemných výčitiek.¹ Pre jezuitskú službu na území Slovenska sa v roku 1920 rozhodlo devätnásť pátrov a štrnásť bratov (neknazov).

Jezuiti v Trnave

Odchod maďarských ozbrojených zložiek z Trnavy sprevádzali pouličné boje, krvavé zrážky i útoky na jezuitov. Poriadok odchádzajúceho Maďarského kráľovstva chcel v meste ešte udržiavať oddiel maďarských „marinárov“. Ich ozbrojená jednotka likvidovala v meste všetkých nadšencov nového vývoja. Medzi takých zarátali aj troch jezuitov – Vendelína Javorku, Rudolfa Mikuša a Ludovíta Eiselleho. Upozornili na seba tým, že sa na verejnosti rozprávali po slovensky. Vojaci ich sledovali až po ich rehoľný dom a následne sa ohlásili zvoncom pri dverách. Keď sa

na vrátnici objavil Vendelín Javorka, jeden z maďarských vojakov vystrelil naňho z pištole. Pred vyhrocujúcim sa konfliktom situáciu zachránil iný maďarský dôstojník, ktorý poznal Javorku a presvedčil ostatných, že by bola chyba strieľať do ľudí na tomto mieste. Jezuitský dom sa po tejto skúsenosti priam hermeticky uzavrel. Jediná sila, ktorá mohla čeliť zvyškom maďarskej armády, boli českí legionári. Zo slovenských miest vytlačali maďarské vojsko a pred Vianocami 1918 vtiahli aj do Trnavy. Rudolf Mikuš s Vendelínom Javorkom sa pri prechádzke staničným parkom stretli s jedným z oddielov českých legionárov. V nadšení ich zdravili klobúkmi. Keď legionári zbadali mužov v talároch, ktorí si z nich na pozdrav rehoľníkov zakričali: „Takýmto protneeme hlavy!“ Dobrý dojem z nových pomerov nevznikal automaticky. V jezuitskej službe v Bratislave prevládala naďalej nemčina a maďarčina. Pre pastoráciu v oboch rečiach bolo v Bratislave k dispozícii šesť pátrov a traja bratia.

Služby trnavských jezuitov boli na úrovni nárokov vtedajších čias. Vendelín Javorka bol predstaveným domu a prézesom mariánskej kongregácie. Vavrinec Gramantik a Ján Králiček redigovali mesačník *Posol*. Augustín Hubner vyučoval na trnavskom gymnáziu a pre nedostatok vyučujúcich tam začali vyučovať aj pátri Andrej Čambál a Štefan Kramár. Do ľudových misií sa zapájali pátri Rudolf Mikuš a Ľudovít Eiselle. Vypracovali program, ako vo vtedajšej situácii predkladať ideál náboženského života. Charakteristikou čias bola nejednota a rozoštvanosť stúpcov rôznych politických strán, ktorá sa prenášala aj do radov veriacich. Osobitnou kategóriou boli agitátori z práve vzniknutej Československej cirkvi. Bývalí katolíci kritizovali katolícku Cirkev a navádzali ostatných na vystupovanie z nej. V českých diecézach mala táto nedávno založená cirkev v krátkom čase vyše pol milióna stúpcov. Za novú cirkev na Slovensku politicky agitoval činný katolícky kňaz Ferdinand Juriga. V opozičnej kňazskej rade, ktorú zorganizoval ružomerský prelát Andrej Hlinka, bol z jezuitov zastúpený páter Štefan Kramár. Na stretnutiach podvracal vieroučné omyly Jurigových stúpcov a obhajoval kňazský celibát.

Postupne sa vzťahovala aj redakcia časopisu *Posol*. Ako jeho osobitná príloha začalo vychádzať médium *Katolícke misie*. Páter Štefan Kramár začal od roku 1923 vydávať pre kongreganistov časopis *Mariánska kongregácia*. Samostatným časopisom bol *Apoštolát*, ktorý vychádzal v Ružomberku vďaka Štefanovi Polónymu. Okrem týchto periodík jezuiti vydávali poučné nábožné brožúrky. Rozšírenou bola forma evanjelizácie pomocou letákov s náboženským obsahom (vyšlo ich okolo dvesto). Obsahovali aj modlitby na adresné úmysly a náboženské piesne.

Československá viceprovincia hľadala aj svoj nový názov. V jej českej časti prevládol názov Tovarišstvo Ježišovo. Podobný názov za zaužíval aj v Poľsku. Slovenskí pátri sa však rozhodli pre názov Spoločnosť Ježišova. V lete 1924 odišli českí novici s magistrom novicov Václavom Wirsigom z Trnavy. Pre nich sa otvoril druhý noviciát na Velehrade. Formácie dvanástich slovenských novicov sa ujal v Trnave páter Rudolf Mikuš.

Nová komunita jezuitov v Ružomberku

V povojnových rokoch bol páter Vendelín Javorka pri návštevách rodnej Čer-
novej častým svedkom rozhovorov Andreja Hlinku o tom, ako sa v ružomerských
fabrikách pod vplyvom prisťahovaných robotníkov z Čiech, Nemecka i z Maďar-
ska šíri odpor voči náboženstvu. V blízkej Lubochni sociálni demokrati vypracovali
v januári 1921 podmienky pre vstup do Komunistickej internacionály a iniciovali
vznik komunistickej strany. Svoje protináboženské názory a postoje vôbec neskrýva-

*Jezuiti a ich hostia po slávnostnej posviacke noviciátu 17. júla 1932. V prvom rade
uprostred sediaci je biskup Ján Vojtaššák. Po jeho ľavici ružomerský prelát Andrej
Hlinka a páter Andrej Čambál SJ. Po biskupovej pravici slovanský asistent páter
Anton Prešeren SJ a predstavení slovanských jezuitských provincií*

li. Páter Javorka ako konzultor pražského provinciála prišiel za prelátom Andrejom
Hlinkom s návrhom zriadiť jezuitskú komunitu v Ružomberku. Návrh sa Hlinkovi
páčil. Predostrel plán spišskému biskupovi Jánovi Vojtaššákovi a ten si zaumienil
uskutočniť ho. Počas návštevy *ad limina* v Ríme v roku 1921 sa biskup stretol s pia-
ristickým generálnym predstaveným. Informoval ho o ich škole v Ružomberku,
ktorá v tom čase neslúžila svojmu cieľu. Piaristickí profesori sa po roku 1918 stiahli
do Maďarska. V ich kláštore zostali dvaja pátri, ktorých pastoračná činnosť nebola
výrazná. Biskup Ján Vojtaššák navrhol generálnemu predstavenému, že pre dobro
miestnej cirkvi prevezme jeho kláštor aj s kostolom. Predstavený piaristov v Ríme
zohľadnil biskupovu skúsenosť a súhlasil s jeho postupovaním. Pre jezuitov sa tak
otvorili dvere do Ružomberka.

Predstavený Československej viceprovincie Leopold Škarek určil sprvoti pre ru-
žomerský dom Rudolfa Mikuša a rehoľného brata Štefana Procháca. Na tamojšiu

faru prišli 5. augusta 1922. O päť dní sa presťahovali z fary do nového domu a s biskupom Vojsaššákom podpísali zmluvu o jeho využívaní na osem rokov. Po dvoch týždňoch sa k nim pridali jezuiti Andrej Cambál, Pavol Takáč, aby ako ľudoví misionári kázali na Liptove, a brat Vendelín Patúc mal byť záhradníkom. Do domu prichádzal poslážiť – tak ako predtým piaristom – žiak Štefan Bugan. O rok neskôr bude Štefan prvé povolanie, ktoré z ružomerského prostredia zamierilo k jezuitom. Po dvoch rokoch pribudli medzi ľudových misionárov pátri Ľudovít Eiselle a Štefan Kramár. Rudolf Mikuš sa vrátil do Trnavy a predstaveným sa v Ružomberku stal Pavol Takáč. Ružomerský kostol začali navštevovať jednoduchí ľudia z Bieleho Potoka, z Vlkolínca, z Černej, z Likavky a z Rybárpoľa. Popri ľudových misiách jezuiti zaviedli do pastoračných služieb spovednú prax prvých piatkov, pobožnosti prvých sobôt a nedeľ. V pôste pribudli duchovné obnovy pre mužov a ženy. Jezuitov začali volať na výpomoc aj okolití farári. Pôsobenie jezuitov na Liptove charakterizovala práca pre chudobných. Do života celej spoločnosti sa pomaly vtierala hospodárska kríza. Veľa ľudí odchádzalo za chlebom do cudziny. Dôsledky krízy bude neskôr medzi robotníkmi z rybárpolskej textilky mierniť páter Vendelín Sahulčík.

Stanislavovské dielo

Do ružomerskej komunity pribudol v roku 1927 aj Jozef Jurek. Po štúdiách v Innsbrucku a v Krakove sa na Slovensko vrátil s podlomeným zdravím. Prišiel však so silným ideálom venovať sa výchove chlapcov. Mladý páter mal aj neobyčajný poetický talent. Napísal viacero knižočíek a Mikuláš Schneider-Trnavský zhudobnil pre *Jednotný katolícky spevník* jeho básň *Lásky svätej ohnisko* (1924). U jezuitov v Ružomberku študenti veľa ráz hľadali ubytovanie pre čas tamojších štúdií. Ich dobrá skúsenosť v jezuitskom dome bola pre pátra Jureka aj výzvou. Od cirkevných i civilných autorít získal dovolenia na zriadenie výchovnej inštitúcie. Doterajšie príležitostné poskytovanie nocľahov dalo počiatok aj študentskému internátu v rehoľnom dome. Na sviatok sv. Stanislava v roku 1927 komunita pozvala biskupa Jána Vojsaššáka, aby slávnostne otvoril v jezuitskom dome alumnát, ktorý dostal meno Stanislavov. Pri jeho otvaraní predniesol slávnostnú reč Andrej Hlinka. Po ňom prehovoril referent ministerstva vnútra Karol Mederly. Vo svojom príspevku pripojil k úlohe Stanislavova aj prípravu mladých pre myšlienku unionizmu. Pápež Lev XIII. pred časom zveril unionistické hnutie práve Slovanom ako ich veľkú úlohu. Na podporu hnutia sa zriadila *Biela kniha zasvätenia Slovanov Božskému Srdcu*. Jej protektorom sa stal spišský biskup. Medzi prvými podpísanými nájdeme v knihe záznamy záhrebského arcibiskupa Antona Bauera, srbského prímasa Nikolaja Dobrečiča, pražského arcibiskupa Františka Kordáča, olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana, sarajevského arcibiskupa Jána Šariča a ďalších významných cirkevných hodnostárov. Súčasne s alumnátom vznikla aj Stanislavovská rodina. Jej cieľom bolo podporiť

alumnát modlitbou i hmotne jednou korunou mesačne. Členovia Stanislavovskej rodiny dostávali zdarma časopis *Stanislavovské zvesti*.

Od svojich začiatkov sa zaoberali študenti Stanislavova kultúrnou činnosťou. Hrávali divadlá v mestskom kultúrnom dome, vystupovali na verejných slávnostiach a s vlastnou poetickou tvorbou prispievali do Stanislavovských zvestí. V dvadsiatich ročníkoch *Stanislavovských zvestí* možno objaviť prvé umelecké kroky Karola Weigla, Michala Potockého, Jozefa Zavarského, M. Čerešňu, ktorí začínali v samovzdelávacom krúžku J.A.S. Vo vlastnej réžii študenti začali vydávať aj humoristický časopis, do ktorého im kresbami prispieval mladý jezuita Jozef Daniš. Rozvoj Stanislavova zatieňila po roku smrť Jozef Jureka. Práce s mládežou sa ujali nástupcovia Klement Korbačka a Jozef Weber-Lackovič.

Služba pre pastoráciu Rusov v Ríme

V roku 1925 povolal generálny predstavený Włodzimierz Ledóchowski pátra Vendelína Javorku do Ríma. Mal sa pripraviť na novú misiu pre pastoráciu medzi ruskými katolíkmami. Po revolúcii v roku 1917 v státisíoch opúšťali Rusko. Páter Javorka si v Ríme uvedomil, že na túto úlohu potrebuje spolupracovníkov, kňazov. Začal s budovaním ruského kolégia v Ríme, ktoré by bolo miestom pre formáciu kňazov, na služby emigrovaným Rusom. Po dobudovaní stavby kolégia sa v roku 1929 Vendelín Javorka stal prvým rektorom Pápežského ruského kolégia (Russicum). Úvahy o pastoračnej službe Rusom sa týkali tých, ktorí boli rozptýlení po svete, alebo – ak by to bolo možné – aj tých priamo v Rusku. V oboch prípadoch sa tak malo diať v priamej a paralelnej spolupráci s pravoslávnyim klérom. Do prvého ročníka v roku 1929 nastúpilo v Russicu sedem študentov. V ďalšom roku už ich mal deväť. V roku 1931 nastúpili do formácie piati študenti, medzi ktorými bol Ján Kellner zo Slovenska. Po skončení štúdií sa Ján Kellner medzi prvými dostal do Sovietskeho zväzu. Na Ukrajine ho sedliak, u ktorého prenocoval, hneď v prvých dňoch pobytu udal bezpečnostným zločkám. Štátna bezpečnosť NKVD ho po vyšetrovaniach odsúdila na smrť 7. júla 1941. Prípad odráža dramatické črty ruskej misie, s akými sa stretli v nasledujúcich rokoch aj ďalší absolventi Pápežského ruského kolégia, ktorí sa dostali do Sovietskeho zväzu. Viac sa preto ujala druhá možnosť pomoci ruským katolíkom, a to cestou pastoračnej pomoci v emigrácii. Absolventov Russica posielali pomáhať ruským katolíkom rozptýleným po svete. Páter Javorka sa po krátkom zastupovaní predstaveného ruskej komunity v Charbine (Čína) pustí do náročnej misie medzi ruskými gréckokatolíkmami v Šanghaji. Do Európy sa vráti v roku 1939.

Sťahovanie noviciátu

Páter Rudolf Mikuš sa počas dvojročného pobytu v Ružomberku zoznámil so srdečnými ľuďmi. Často uvažoval o presťahovaní noviciátu do Ružomberka. Trnavský kraj sa mu javil z hmotnej stránky lepšie zabezpečený a vyspelejší, ale pre

novicov a ich obrazotvornosť bol tamojší dom s malou záhradkou dosť skúpy. Ľudia zo širokého okolia síce poznali jezuitov ako ľudových misionárov, vydavateľov periodík, spovedníkov a podporovali noviciát, ale novica s rôznymi náladami a so životom plným premien trnavské prašné či blatisté cesty často vháňali do melanchólie a neútech, z ktorých nebolo možné dostať ho prirodzenými prostriedkami. Na väčšie vychádzky v Trnave takmer nebolo kam ísť. Provinciál Leopold Škarek

Jezuiti z Trnavy v prvej polovici tridsiatych rokov. V prvom rade sediaci sprava: superior páter Ludovít Eiselle, páter Vendelín Javorka, páter asistent Anton Prešeren, páter Rudolf Mikuš, páter Pavol Takáč, páter Andrej Čambál

chápal tieto ťažkosti a preto podporil Slovákov v hľadaní vhodnejšieho prostredia pre formáciu a podporu povolání na Liptove. Generálny predstavený Włodzimierz Ledóchowski dal svoj súhlas s presťahovaním noviciátu z Trnavy do Ružomberka, ale pod podmienkou, že alumnát Stanislavov sa presťahuje inde. Ale kam? Na pretras prišli Košice.

Rozvoj ignaciánskeho diela

Počet jezuitov v Česko-Slovensku po prvej svetovej vojne rástol. Tento pozitívny fakt ovplyvnil aj zmenu organizačnej jednotky rehole na plnoprávnú provinciu. Do funkcie provinciála Česko-Slovenska bol 16. augusta 1929 po viceprovinciálovi Metodovi Řihákovi potvrdený Leopold Škarek. Slovensko sa územne v Česko-slovenskej provincii zafinovalo ako závislá viceprovincia. Leopold Škarek prišiel 2. februára 1931 do Ružomberka a slávnostne vyhlásil dekrét generálneho predsta-

veného o Slovenskej viceprovincii aj menovanie jej nového predstaveného. Stal sa ním páter Rudolf Mikuš. Po poďakovaní jezuitov mal prejav aj prelát Andrej Hlinka. Vo svojej reči nemohol nezdržať, že touto udalosťou, týkajúcou sa zdanlivo iba jezuitov, sa začala uskutočňovať slovenská autonómia. Takmer všetci biskupi a mnohí kňazi slovenským jezuitom blahoželali. Provinciál umožňoval slovenskej časti provincie tvorivý rozvoj, aby sa aj ona mohla čo najskôr osamostatniť. Postupnými krokmi bolo rešpektovanie dvoch odlišných názvov rehole, zriadenie dvoch noviciátov, až napokon dynamický rast slovenskej časti priniesol jej novú inštitucionálnu formu v roku 1938.

Slovenskí jezuiti rozširovali svoje pôsobenie aj v zahraničí. Kazatelia ľudových misií odchádzali do Rumunska, Moldavska, Maďarska a Juhoslávie, kam ich do slovenských farností s veľkým počtom Slovákov pozýval tamojší klérus. Slovenská viceprovincia mala v roku 1930 už skoro osemdesiat členov. Slabou stránkou tohto počtu bolo, že pátrov bola sotva štvrtina. Nádej sa vkladala do tridsiatich školastikov, ktorí sa pripravovali na kňazstvo. Chod rehoľných komunít dobre zabezpečovalo tridsaťpäť rehoľných bratov.

Prostriedky obnovy

Na začiatku tridsiatych rokov 20. storočia zostávali pre slovenských jezuitov aj naďalej ústrednou formou obnovy viery ľudové misie. Dávaním ľudových misií, často v neľahkých podmienkach, sa aj sami formovali v húževnatých ľuďoch. Misie trvali zvyčajne osem dní. Kázalo sa jednotlivým skupinám (stavom) veriacich. Kázne sa striedali s prednáškami a pobožnosťami k Božskému Srdcu. Počas misií sa od rána do večera svedovalo. V apríli 1934 umiera najväčší ľudový misionár páter Andrej Čambál. Za svoj život viedol vyše tri stovky misií. Na námietku, že sa v práci preťažuje, po trnavsky odvetil: „Ja vím, že mi to priskorí smrť a sprevodzí zo sveta... ale nech!“ Medzi ľuďmi bol uznávaný ako symbol slovenského jezuitu. V misijnej službe ďalej pokračovali Ľudovít Eiselle, Pavol Takáč, Karol Hidvéghy, Rudolf Mikuš, František Laczika a ďalší.

S nástupom pátra Mikuša do vedenia viceprovincie sa pozornosť rehole začala sústreďovať na mladú generáciu a evanjelizáciu v mestách. Osvedčenými prostriedkami duchovného vedenia mladých boli najmä mariánske kongregácie a alumnát Stanislavov, odkiaľ prichádzali mladí ľudia aj do noviciátu rehole. V Bratislave už v tom čase pôsobilo niekoľko kongregačných spoločenstiev. Slovenskú mládež v nich viedol Pavol Takáč. Kongregácie maďarskej mládeže, pánov, žien a služobných dievčat viedli pátri Matej Bär, Karol Hidvéghy, J. Krajník a František Laczika. Kongregácie nemeckej mládeže a kongregáciu mužov viedli rakúsky páter A. Barbara a nemecký páter J. Asmann.

V Trnave sa zriadilo Ústredie Mariánskych kongregácií na Slovensku. Úlohou tohto centra bolo koordinovanie prác jezuitov. Pátrovi Ľudovítovi Eisellemu, ktorý

bol tajomníkom centra, pomáhali aj Ján Guga a Ján Králiček, ktorí animovali ďalšie kongregačné skupiny. V septembri 1930 zorganizovalo ústredie zjazd mariánskych kongregácií a spoločnú púť do Marianky pri Bratislave. Na púti sa zúčastnilo vyše deväťtisíc kongreganistov. Práca na tomto poli prekvitala aj zásluhou časopisu *Mariánska kongregácia*. Po jeho zakladateľovi Štefanovi Kramárovi ho z Ružomberka ďalej redigoval Koloman Grieger.

Služba mariánskym kongregáciám

Viceprovinciál Rudolf Mikuš sa v roku 1934 presťahoval z Ružomberka do Bratislavy. Jeho zásluhou nabral apoštolát medzi mladými ľuďmi nový dynamizmus. Kongregácie boli jeho prioritou. Vybral si medzi vysokoškólákmi nefahkú skupinu na internáte Lafranconi s ľavicovou povestou a inicioval tam založenie mariánskej kongregácie. Popri nej viedol aj kongregácie absolventov vysokých škôl a mužov, kde sa zamýšľali aj nad tým, ako privádzať k Bohu mladších. Bolo to obdobie, keď štatistiky už vykazovali alarmujúce čísla nepokrstených, nezosobášených a tých, čo z Cirkvi vystúpili. Protináboženské spolky boli v móde a situácia na Slovensku sa zhoršovala aj po sociálnej stránke. Kaplnku kongregácií si páter Mikuš podržal v dome na Kostolnej ulici v Bratislave na druhom poschodí, blízko svojej izby. So sestrami z rehole de Notre Dame a s uršulínkami nadviazal spoluprácu na kongregačnom apoštoláte medzi mladými dievčatami a bratislavskými dámami. Prijímanie nových členov sa spájalo s veľkými slávnosťami. V roku 1936 nové členky prijímal na slávnostnej omši biskup Ján Vojtaššák a členov mužských kongregácií prijímal biskup Pavol Jantusch z Trnavy. Bratislavská reduta sa stala miestom, kde kongregácie usporadúvali slávnostné akademie na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie. Do jezuitského kostola v Bratislave, ktorý navštevovalo málo Slovákov, kongregácie priviedli mnoho slovenských veriacich. V máji 1937 sa konal veľký zjazd mariánskych kongregácií v Trnave. Na stretnutie prišli desiatky kongregácií z Čadce, Levíc, Trenčína, Hronského Beňadika a z ďalších miest, kde pôsobili učители, učiteľky, akademici, ktorí zakúsili ovocie života v kongregáciách počas štúdií v Bratislave. Pod vedením miestnych kňazov zakladali v mestečkách svojich pôsobísk nadšení evanjelizátori nové kongregačné komunity. Pre vedúcich kongregácií začal páter František Chmel od roku 1940 vydávať časopis *Prézes*.

Pátri posmelení požehnaným apoštolátom medzi mládežou sa odhodlali otvoriť v jeseni 1938 v Bratislave klasické gymnázium a internát pre študentov. Aby mohla rehoľa naplniť tento cieľ a obsadiť učiteľské miesta, posielala na štúdiá doma i v zahraničí mladých jezuitov Stanislava Jurovského, Jána Groma, Valéra Zavarského, Štefana Bugana a neskôr na štúdiá s týmto zámerom odišli Leopold Urban, Andrej Kopilec, Pavol Bajan, Michal Kumorovitz, Felix Litva.

Stanislavov sa sťahuje do Košíc

Noviciát sa v roku 1930 sťahoval z Trnavy do Ružomberka. Alumnát Stanislavov sa musel vtedy z Ružomberka presťahovať inde. V Košiciach bola priaznivá atmosféra pre jezuitov najmä vďaka bohatej histórii ich tamjšej práce a tiež vďaka ľudovým misiám, ktoré len nedávno viedol v Dóme sv. Alžbety i v seminárskom kostole páter Pavol Takáč. Rehoľa poverila práve jeho rokovaniím o presťahovaní Stanislavova do Košíc i samotným sťahovaním.

Košický ordinariát najprv ponúkol jezuitom Kostol Ducha Svätého s príslušným internátom (dnes dom dôchodcov). Jezuitom sa tamjšie priestory zdali stiesnené a chýbala im aj záhrada. Primerané miesto sa však núkalo na Komenského ulici, kde bol internát i biskupská záhrada s menzou. Internát patrilo rehoľným sestrám uršulínkam, ale prenajímalo si ho aj mesto na ubytovanie slovenských i maďarských študentov. Jezuiti si vtedy popri starostlivosti o svoj Stanislavov trúfali vychovávať aj početnejšiu skupinu študentov. Biskupskému úradu sa tiež videlo vhod-

Jezuitská Kaplnka Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Košiciach. Po konsekrácii košickým arcibiskupom Alojzom Tkáčom v roku 2009 povýšená na kostol

né zveriť im výchovu sedemdesiatich štyroch slovenských i maďarských študentov a odporučilo mestu prijať jezuitov za vychovávateľov. Jezuiti sa v zmluve na desať rokov zaviazali robiť vychovávateľov. Zároveň si chceli udržať internátne miesto pre Stanislavov. Aktuálne mali v ňom dvanásť alumnov. Biskupský úrad poskytol rehoľu záhradu a sestrám uršulínkam sa jezuiti zaviazali platiť 40 000,- Kč nájomného za ročný pobyt Stanislavova v ich budove.

V internáte sa v duchu čias zaviedla povinná mesačná spoveď. Zaviedli sa nedeľné omše s jednou kázňou po slovensky a s druhou po maďarsky. Každodenné duchovné čítania boli pre každú národnosť osobitne a nezanedbávali sa ani pravidelné

duchovné obnovy. Po čase sa založila mariánska kongregácia, ktorú uviedol biskup Jozef Čársky. Predstavený domu páter Takáč často s ďalšími pátrami viedli v okolí Košíc ľudové misie. V meste a na okolí bol záujem aj o duchovné obnovy i exercície. Páter Štefan Kramár dostal učiteľské miesto v košickom kňazskom seminári, kde začal vyučovať filozofiu. Jezuiti pomohli založiť Združenie mužov Božského Srdca a mariánske kongregácie dám i študujúcej mládeže. Páter Jozef Weber-Lackovič redigoval *Stanislavovské zvesti* a zároveň bol ministrom košického domu. Ján Juhász bol ako školastik na magisterke vo funkcii prefekta alumnov Stanislavova. V tlači pochvalne písal o jezuitoch Dr. Vojtech Wick, ktorý vyzdvihoval najmä ich citlivý dotyk s Košicami.

Pre mladých uchádzačov prichádzajúcich zo západného Slovenska jezuiti otvorili v roku 1932 malý seminár Stanislavov aj v Trnave. Trnavský dom bol po odchode noviciátu do Ružomberka poloprázdny a zriadený alumnát postupne nadobudol väčší význam. Vďaka formácii mladých ľudí v Stanislavove prichádzali do rehole nádejné povolania.

Mraky nad Košicami

Sotva ubehlo päť rokov, sestra predstavená od uršulínok si zavolala pátra Takáča a upovedomila ho, že prenajatý internát nutne potrebujú pre potreby svojej rehole. V akademickom roku 1937/38 mienili uršulínky v budove otvoriť gymnázium (ktoré už aj schválilo ministerstvo školstva), a tiež dievčenský internát. Dovtedy chceli mať priestory vyprázdnené. Jezuiti už skôr niečo tušili a neprekvapený páter Takáč sa pustil do nových rokovaní. Od košického biskupa získal ako dar vedľajšiu záhradu, kde mal v úmysle neskôr stavať vlastný internát. Vypísal súbeh na projekt internátu a po dohode s architektom o odmene sa na jar 1937 začali stavebné práce. V jeseni bola stavba pod strechou.

Rehoľný brat Ján Prodaj so štyrmi pomocníkmi v pivničnej dielni vyrobil pre novostavbu všetky okná, dvere, skrine, pulty, lavice do kaplnky a ďalšie zariadenie z dreva, ktorého hodnota bola vyše 700 000 Kč (na tie časy obrovská suma). Všetko išlo podozrivo ľahko a Stanislavov mohol byť v jesenných týždňoch školského roku 1937/38 v novej jezuitskej budove. Neočakávaná rana udrela 2. novembra 1938. Slovensko po Viedenskej arbitráži muselo odovzdať svoje južné územia aj s Košicami Maďarsku. Slováci mali desať dní na to, aby sa vysťahovali do svojho vnútrozemia. Vysťahovalcom pomáhala sťahovať sa Československá armáda a vyšla v ústrety aj jezuitom. Ich batožinu so zariadením z internátu naložili na vagóny a transportom odviezli na Slovensko. Jezuitský dom pripadol Maďarskej provincii Spoločnosti Ježišovej, ktorá doň nasťahovala svoj filozofický inštitút.

Provinciál Rudolf Mikuš vstúpil medzitým do rokovania s biskupom Jánom Vojtaššákom, aby našiel miesto pre evakuovaných pátrov v Spišskej diecéze. V Spišskej Novej Vsi vznikla 1. januára 1939 nová komunita. V správe tamojšieho nemecké-

ho kostola ostali pátri Štefan Kramár, Pavol Takáč a Ján Guga a frátri Juraj Achimovič a Farkaš. Pátri Klement Korbačka a Ladislav Janda prešli do Levoče, kde od 29. augusta 1939 pokračoval v činnosti malý jezuitský seminár spolu s malým seminárom Spišského biskupstva.

Keď vznikalo niečo nové...

Okolnosti, za akých bolo potrebné žiť v medzivojnových rokoch, neboli pre rehoľné povolanie ľahké. Keď sa v komunite zahniezdila tuberkulóza, zomierali v Ružomberku aj novici Hatala, Bucko, školastik Nemeček a v Bratislave štyridsaťpäťročný páter František Laczika. Nadčasové zámery rehole ostávali nádejou a prioritou. Stavebné investície (noviciát v Ružomberku, chata v Trlenskej doline, internát v Košiciach), pre ktoré pátri vedeli šetriť hmotnými prostriedkami a púšťali sa do nových služieb, sprevádzal aj rast povolání. Ročne prichádzalo do rehole päťnásť až dvadsať novicov. Hoci starostlivosť o tridsiatich piatich školastikov i mladých pátrov na zahraničných štúdiách bola náročná, zároveň dodávala chuť a optimizmus z dobrých vyhlíadok do budúcnosti. Prebúdzať sa záujem o misie v Afrike, kam rehoľa už vyslala troch rehoľných bratov. Napriek blízkej hrozbe vojny pozitívny domáci rozvoj posudzovali zo zahraničia ako vhodnú chvíľu pre zriadenie už nezávislej slovenskej viceprovincie.